

نقش بعد سازمانی سبک زندگی نیروهای مسلح بر استحکام ساخت درونی قدرت نظام جمهوری اسلامی ایران

احمدرضا طالبیان^۱

مهران فرجامی^۲

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۴/۰۲/۱۵

تاریخ دریافت: ۱۳۹۳/۱۲/۲۰

چکیده

اعتماد به کفایت و کارایی نیروهای داخلی و تداوم توسعه قدرت با استفاده از ظرفیت‌های درونی، منجر به روشن‌تر شدن افق‌های دستیابی به آرمان‌ها و اهداف بلند تمدن‌سازی نوین اسلامی- ایرانی گردیده است؛ از آن‌جاکه امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) سبک زندگی را بخش حقیقی و اصلی تمدن، عنوان فرموده‌اند، لذا در این پژوهش، نقش بُعد سازمانی سبک زندگی نیروهای مسلح بر استحکام ساخت درونی قدرت نظام جمهوری اسلامی ایران با استناد به فرمایشات رهبری، اسناد بالادستی و آرای اندیشمندان این حوزه، هدف‌گذاری و بررسی شده که در نهایت با تبیین چارچوب مفهومی، تعداد ۷ مؤلفه و ۳۲ شاخص احصاء و پس از تأیید صاحب‌نظران و خبرگان، در قالب پرسشنامه به ۴۷ نفر از جامعه آماری ارائه شد که با بهره‌گیری از پژوهش آمیخته با روش توصیفی و استنباطی، تجزیه و تحلیل و با رتبه‌بندی فریدمن، میزان اهمیت و وزن عوامل احصاء گردید که به ترتیب مؤلفه‌های «حفظ بیت‌المال» با میانگین رتبه فریدمن ۱۸,۰۲؛ بیشترین تأثیر و «معناجویی در کار» با میانگین رتبه فریدمن ۱۵,۶۶؛ کمترین تأثیر را در بُعد سازمانی سبک زندگی نیروهای مسلح در راستای استحکام ساخت درونی قدرت نظام جمهوری اسلامی ایران داشتند.

کلیدواژه‌ها: نیروهای مسلح، سبک زندگی، قدرت درونی، استحکام ساخت درونی

۱- دانشجوی دکتری - مدیریت راهبردی نظامی - دانشگاه عالی دفاع ملی

۲- دانشجوی دکتری - مدیریت راهبردی نظامی - دانشگاه عالی دفاع ملی

بر اساس آموزه‌های قرآنی هدف از آفرینش، تکامل انسان و دریافت فیض و رحمت الهی است و خداوند متعال در قرآن مجید هدف از خلقت انسان و همه موجودات هستی را عبودیت و بندگی بیان نموده است: «وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ؛ مَنْ جَنَّ وَانْسَ رَا نِيَا فِرِيْدِم جَز بَرَايَ عَبُوْدِيْتِ وَ بِنْدِگِي»^۱ و سرانجام انسان، خالق خودش را ملاقات خواهد کرد، «يَا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ إِنَّكَ كَادِحٌ إِلَىٰ رَبِّكَ كَدْحًا فَمُلَاقِيهِ؛ اِي اِنْسَانِ حَقًّا كِه تُو بِه سُوِي پُرُوْرْدِگَارِ خُوْدِ بِه سَخْتِي دَر تَلَاشِي وَ اُو رَا مَلَاقَاتِ خُوَاهِي كَرْد.»^۲ و نیز هدف بعثت انبياء هم نشان دادن راه بندگی خداست، «وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولًا أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ فَمِنْهُمْ مَنْ هَدَى اللَّهُ وَمِنْهُمْ مَنْ حَقَّتْ عَلَيْهِ الضَّلَالَةُ؛ وَ دَر حَقِيْقَتِ دَر مِيَاْنِ هَرِ اَمْتِي فِرِسْتَاْدِهْ اِي بَرَاْنِگِيْحْتِيْمِ [تَا بگوِيْد] خُدا رَا بِيْرَسْتِيْدِ وَ اَز طَاغُوْتِ [فِرِيْب_گَر] بِيْرِهِيْزِيْدِ پَسِ اَز اِيْشَاْنِ كَسِي اَسْتِ كِه خُدا [اُو رَا] هِدَايَتِ كَرْدِه وَ اَز اِيْشَاْنِ كَسِي اَسْتِ كِه گْمْرَاهِي بَرِ اُو سَزَاوَارِ اَسْت.»^۳ و برای رسیدن به این بندگی و توحیدمداری، بی‌شک سبک زندگی از مهم‌ترین لوازم آن است.

مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) نیز مکرراً یکی از ابعاد پیشرفت با مفهوم اسلامی را سبک زندگی، رفتار اجتماعی، شیوه‌ی زیستن دانسته و سبک زندگی را جزو متن تمدن اسلامی می‌داند: «آن چیزهایی است که متن زندگی ما را تشکیل می‌دهد؛ که همان سبک زندگی است... این، بخش حقیقی و اصلی تمدن است؛ مثل مسئله خانواده، سبک ازدواج، نوع مسکن، نوع لباس، الگوی مصرف، نوع خوراک، نوع آشپزی، تفریحات، مسئله خط، مسئله زبان، مسئله کسب و کار، رفتار ما در محل کار، رفتار ما در دانشگاه و...، اینها آن بخش‌های اصلی تمدن است، که متن زندگی انسان است.» (سایت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، ۲۳/۰۷/۱۳۹۱)

در حال حاضر سبک زندگی ما با بهره‌گیری از همه منشأهای تاریخی، دینی و با تعامل و تبادل فرهنگی و حتی هجسه‌های فرهنگی شکل گرفته چراکه برخی آیین‌ها و روش‌ها از دیرباز و از تمدن تاریخی ایرانی به ارث رسیده و برخی نیز، از آموزه‌های دینی دریافت شده و برخی نیز در تبادل فرهنگی با جهان غرب وارد زندگی ایرانیان شده است این مسئله یعنی التقاط سبک‌ها وارداتی

۱- سوره مبارکه الذاریات/آیه ۵۶

۲- سوره مبارکه انشقاق/آیه ۶

۳- سوره مبارکه نحل/آیه ۳۶

بعضاً منجر به اختلال در جریان زندگی اجتماعی ایرانیان شده و ما را با آسیب‌های جدی و روبه‌رشدی مواجه نموده است؛ لذا ارائه الگو برای سبک زندگی کل جامعه و خصوصاً نیروهای مسلحی که در بین طبقات اجتماعی از شأنیت و جایگاه ویژه‌ای برخوردار هستند، از نیازهای اصلی است، که حضرت علی (علیه‌السلام) در فرمان خود به مالک اشتر در ارزیابی طبقات، اولین طبقه را نیروهای مسلح بر شمرده و از آنان به «سربازان خدا» تعبیر می‌کند. «فَمِنْهَا جُنُودُ اللَّهِ». (نهج البلاغه، نامه ۵۳: ۶۸۶).

نیروهای مسلح در جمهوری اسلامی ایران از جایگاه ویژه و برجسته‌ای برخوردار هستند که باید از بالاترین معیارها و استانداردهای ارزشی در باور، بینش، نگرش و گرایش فردی، خانوادگی، مدیریتی، ساختار و سازمان و نظامات برخوردار باشد و سبک زندگی نیروهای مسلح می‌بایست برگرفته از مبانی، اصول، برنامه و الگوهای دینی باشد و یکی از بنیان‌هایی که در استحکام ساخت قدرت درونی نظام مؤثر است سبک زندگی اسلامی نیروهای مسلح است؛ با این توصیف مسأله اصلی این پژوهش، «چگونگی تأثیر بُعد سازمانی سبک زندگی نیروهای مسلح و معرفی شاخص‌های تأثیرگذار آن، بر استحکام ساخت درونی قدرت نظام جمهوری اسلامی ایران»، تعیین گردیده است.

انجام این پژوهش بنا به دلایل زیر از اهمیت بالایی برخوردار است:

۱. تبیین مؤلفه‌های بعد سازمانی سبک زندگی نیروهای مسلح و تأثیر آن بر استحکام ساخت قدرت درونی نظام ج.ا.ا.
۲. ارائه مدل مفهومی بعد سازمانی سبک زندگی نیروهای مسلح و پیشرفت به سمت هدف‌های آرمانی که موجب تقویت ساخت درونی و تقویت قدرت نظام ج.ا.ا می‌شود.
۳. با توجه به جایگاه نیروهای مسلح و انتصاب آن‌ها به ولی فقیه به‌عنوان فرمانده کل قوا و الگو بودن آن‌ها برای سایر اقشار جامعه لازم است نیروهای مسلح، سبک زندگی خود را با سبک زندگی اسلامی و ایرانی تطبیق نموده و از این طریق ساخت درونی قدرت و استحکام نظام را قوت بخشند.

و بنا به دلایل زیر ضروری می‌باشد:

- ۱- توجه نداشتن به سبک زندگی و نداشتن الگوی سبک زندگی اسلامی خود آسیب است؛ چراکه امام راحل فرمودند: «امروزه غرب و شرق به‌خوبی می‌داند که تنها نیرویی که می‌تواند

آنان را از صحنه خارج کند اسلام است. آن‌ها... ضربات سختی از اسلام خورده‌اند و تصمیم گرفته‌اند که به هر وسیله ممکن آن را در ایران که مرکز اسلام ناب محمدی (صلی‌الله علیه و آله و سلم) است، نابود کنند؛ اگر بتوانند با نیروی نظامی، اگر نشد با نشر فرهنگ مبتذل خود و بیگانه کردن ملت از اسلام و فرهنگ ملی خویش و...».

۲- توجه نکردن به موضوع سبک زندگی اسلامی نیروهای مسلح، راه را برای نفوذ فرهنگ مهاجم غرب باز می‌کند و دشمن را به دست یافتن به اهداف پلید خود امیدوار می‌کند و باعث تضعیف ساخت درونی قدرت و استحکام نظام می‌شود.

۳- نپرداختن به موضوع سبک زندگی اسلامی نیروهای مسلح و ارائه نکردن الگوی مناسب، موجب تقلید از سبک زندگی غربی خواهد شد و منجر به تضعیف بنیه دفاعی می‌شود.

هدف اصلی از انجام این پژوهش «تقویت استحکام ساخت درونی نظام از طریق تبیین بعد سازمانی سبک زندگی نیروهای مسلح» بوده و هدف فرعی «شناخت مؤلفه‌های تأثیرگذار بر بعد سازمانی سبک زندگی نیروهای مسلح» نیز دنبال می‌گردد و به همین دلیل در پی پاسخ به سؤال اصلی پژوهش با عنوان «بعد سازمانی سبک زندگی ن.م.ج.ا. چه تأثیری بر استحکام ساخت قدرت درونی نظام دارد؟» و سؤال فرعی «مؤلفه‌های بعد سازمانی سبک زندگی نیروهای مسلح ج.ا.ا. کدامند؟» برآمده‌ایم.

مبانی نظری

۱. تعاریف عملیاتی:

سبک زندگی:

سبک زندگی در رشته مطالعات فرهنگی به مجموعه رفتارها، مدل‌ها و الگوهای کنش‌های هر فرد اطلاق می‌شود که معطوف به ابعاد هنجاری، رفتاری و معنایی زندگی اجتماعی او باشد و نشان‌دهنده کم و کیف نظام باورها و کنش‌ها و واکنش‌های فرد و جامعه می‌باشد. به عبارتی سبک زندگی دلالت بر ماهیت و محتوای روابط، تعاملات و کنش‌های اشخاص و آحاد مردم در هر جامعه دارد. (کاوایی، ۱۳۹۲: ۱۵)

سبک زندگی اسلامی:

سبک زندگی هم رفتاری و هم شناختی است، از جهت «سبک»، به رفتار می‌پردازد و با شناخت‌ها و عواطف ارتباط مستقیم ندارد، ولی از آن جهت که «اسلامی» است، نمی‌تواند بی‌ارتباط با عواطف و شناخت‌ها باشد. بر این اساس، در سبک زندگی اسلامی، عمق اعتقادات و عواطف و

نگرش فرد سنجیده نمی‌شود، بلکه رفتارهای فرد موردسنجش قرار می‌گیرد؛ اما هر رفتاری که بخواهد مبنای اسلامی داشته باشد، باید حداقل‌هایی از شناخت و عواطف اسلامی را پشتوانه خود قرا را دهد؛ در واقع، در سبک زندگی اسلامی، می‌شود رفتارها را به مهره‌های متعددی تشبیه کرد که علوم انسانی به خود آن مهره‌ها و بدون ارتباط با عوامل دیگر می‌پردازند، ولی در سبک زندگی اسلامی نه تنها به خود آن مهره‌ها، بلکه به آنچه سبب ارتباط آن‌ها باهم می‌شود و همانند نخ تسبیح در تمام آن‌ها وجود دارد، نیز می‌پردازد. (کاوایی، ۱۳۹۲: ۱۸)

سبک زندگی نیروهای مسلح:

سبک زندگی نیروهای مسلح مجموعه‌ای از روش‌ها و رویکردهایی است که نیروهای مسلح برای زندگی شخصی و تعامل با سازمان و اجتماع برمی‌گزینند.

بعد سازمانی سبک زندگی نیروهای مسلح:

سبک زندگی نیروهای مسلح دارای ابعاد مختلفی مانند فردی، خانوادگی، اجتماعی و سازمانی است و در همه ابعاد، روش‌ها و شیوه‌هایی مورد توافق و پذیرش آحاد جامعه قرار می‌گیرد و به مرور زمان نهادینه شده، به هنجار و آیین زندگی تبدیل می‌شود که منظور محقق در بعد سازمانی سبک زندگی نیروهای مسلح، سبک زندگی مبتنی بر فرهنگ و هنجارهای پذیرفته شده سازمانی و مجموعه رفتارهای متناسب با رویکردهای سازمانی است.

استحکام ساخت قدرت درونی نظام:

استحکام ساخت نظام به معنای استحکام بنیان‌های فرهنگی، سیاسی، اقتصادی نظام است. رویکرد ساخت درونی با اتکا به ظرفیت‌های نیروهای داخلی است. در واقع اتکا به درون، عزت ملی و استقلال در ابعاد مختلف اقتصادی، فرهنگی، سیاسی و امنیتی - دفاعی بر مبنای مکتب اسلام و هویت ملی است.

۲. جایگاه نیروهای مسلح در اسلام:

در اسلام همه نهادها و بنیان‌های اجتماعی مورد اهتمام قرار دارند، اما در این میان بیش از همه به نیروهای مسلح توجه شده است. و این به دلیل اهمیت موضوع جهاد و دفاع و مبارزه با فساد و ایجاد امنیت و گسترش نظام عدل اسلامی در روی زمین است. در نظام اسلامی نیروهای مسلح به عنوان مدافع نظام اسلامی و ارزش‌های الهی و حصار جامعه معرفی شده‌اند. حضرت علی (علیه السلام) در نامه‌اش به مالک اشتر با دسته‌بندی طبقات جامعه، نیروهای مسلح را با چهار امتیاز و برجستگی توصیف کرده و می‌فرمایند: «...الْجُنُودُ بِإِذْنِ اللَّهِ حُصُونُ الرَّعِيَّةِ وَ زَيْنٌ

الْوَلَاءِ وَ عِزِّ الدِّينِ وَ سُبُلِ الْأَمْنِ وَ كَيْسَ تَقْوَمُ الرَّعِيَّةُ إِلَّا بِهَمْ...؛ ارتش به‌اذن خداوند، دژ مردم و زینت حاکمان و ارجمندی دین و راه‌های امنیت‌اند که مردم بدون آنان برپای نمانند...».
(نهج البلاغه، نامه ۵۳: ۶۸۶)

نیروهای مسلح دژها و قلعه‌های استوار ملت هستند؛ یعنی مردم برای مصون ماندن از شر دشمنان خارجی و داخلی به نیروهای مسلح پناه می‌برند. زینت حاکمان دین‌اند؛ یعنی اگر حکومتی، ارتش قوی و نیرومندی داشته باشد، می‌تواند در مقابل دشمنان اسلام، استوار بایستد. راه‌های امنیت و آرامش ملی کشورند؛ یعنی امنیت داخلی کشور بر عهده آنان است و نمی‌گذارند اشرار و مفسدان امنیت جامعه را سلب کنند و سبب عزت و سربلندی و اقتدار دین اسلام هستند.

امام خمینی (رحمه‌الله‌علیه) نیز با توجه به اهمیت و ارزش نیروهای مسلح می‌فرماید: «قوای مسلح... ویژگی خاص دارند اینان که بازوان قوی و قدرتمند جمهوری اسلامی می‌باشند و نگهبان سرحدات و راه‌ها و شهرها و روستاها و بالاخره نگهداران امنیت و آرامش‌بخشان به ملت می‌باشند، می‌بایست مورد توجه خاص ملت و دولت و مجلس باشند». (صحیفه نور، ج ۲۱: ۲۴)

حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) به هر دو بعد ارزشی اشاره کرده و می‌فرماید: «نیروهای مسلح به‌حسب طبیعت کار و ابزارهایی که در اختیاردارند اراده الهی هستند و به‌حسب اسباب عادی، حصارهای ملت و رعیت هستند و اگر جنود و نیروهای مسلح نباشد آن ملت مثل یک قلعه بی حصار هست، بی حفاظ هست... یعنی دشمن می‌تواند از هر کجا که مایل باشد نفوذ کند... در هر کشوری و میان هر ملتی، نیروهای مسلح قدرتمند و با انتظام و پرورش‌یافته، از طرفی مایه امنیت خاطر آن ملت است، و از طرفی مصونیت‌ساز و امنیت‌ساز در مقابل بیگانگانی است که هوس‌های تجاوزکارانه آن‌ها، آن‌ها را به‌دست‌اندازی به این سو و آن سو وادار می‌کند. (بیانات حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در دیدار با فرماندهان و مسئولین ن م ، ۲۳/۰۷/۱۳۹۱)

۳. نیروهای مسلح در جمهوری اسلامی ایران:

در نظام جمهوری اسلامی ایران، نیروهای مسلح «به ستاد فرماندهی کل قوا، ارتش، سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و نیروی انتظامی وزارت دفاع و سازمان‌های وابسته»، اطلاق می‌شود. فرماندهی کل نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران با مقام معظم رهبری است.

فرماندهان، رؤسا و مدیران در تمام سلسله‌مراتب در حدود اختیارات مصوب سازمانی از طرف معظم‌له، فرماندهی، ریاست یا مدیریت خواهند داشت اما چنانچه مقام معظم فرماندهی کل‌قوا، تمام یا قسمتی از اختیارات خود را به شخص دیگری تفویض فرمایند، دستورات آن شخص در حدود اختیارات تفویض شده لازم‌الاجرا خواهد بود. نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران از بالاترین مقام تا پایین‌ترین رده به‌وسیله فرماندهان، رؤسا یا مدیران که از طرف مقام معظم فرماندهی کل‌قوا، فرماندهی یا مدیریت دارند مانند حلقه‌های زنجیر به‌هم پیوسته بوده که در اصطلاح، آن را سلسله‌مراتب گویند. (دبیرخانه مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۸: ۲).

۴. ویژگی‌های کلی و اساسی نیروهای مسلح در جمهوری اسلامی ایران:

در تشکیل و تجهیز نیروهای دفاعی ج.ا.ا. توجه بر آن است که ایمان و مکتب، اساس و ضابطه باشد بدین جهت ارتش و سپاه پاسداران، در انطباق باهدف فوق شکل داده شده و نه تنها حفظ و حراست از مرزها بلکه بار رسالت مکتبی یعنی جهاد در راه خدا و مبارزه در راه گسترش حاکمیت قانون خدا را نیز عهده‌دار خواهند بود. (دشتی، ۱۳۸۹: ۲۱).

فرمانده معظم کل‌قوا در مراسم تحلیف و اعطای سردوشی دانشجویان دانشگاه‌های افسری ارتش مورخه ۱۳۹۲/۰۷/۱۳ می‌فرمایند: «ارتش و سپاه و بسیج و نیروی انتظامی و همه کسانی که در ارتباط با نیروهای مسلح هستند، این را وظیفه خود بدانند که حصار مستحکمی در مقابل توطئه‌های دشمنان و شرارت دشمنان علیه ملت ایران خواهند بود؛ این احتیاج دارد به این‌که آمادگی ایجاد کنید؛ شماها جوانید، سرشار از نیرو، برخوردار از صفای قلبی؛ می‌توانید برای آینده کشورتان خود را مهیا کنید، آماده کنید، بسازید، خدای متعال هم پشتیبان شما خواهد بود.»

بر اساس معیارها و استانداردهای تعریف‌شده برای نیروهای مسلح در ج.ا.ا.، کلیه کارکنان نیروهای مسلح در مراحل گزینش باید دارای ویژگی‌ها و شاخص‌های اولیه‌ای بوده و پس از گزینش نیز آن‌ها را تقویت نموده و ارتقاء دهند فلذا با توجه به اهمیت و حساسیت نیروهای مسلح در حکومت دینی، دو دستگاه تخصصی یکی با رسالت و ماهیت فرهنگی (سازمان‌های عقیدتی سیاسی و نمایندگی ولی‌فقیه) و دیگری با رسالت و ماهیت امنیتی (سازمان‌های حفاظت اطلاعات)، با سلسله‌مراتب مستقل؛ زیر نظر مستقیم فرماندهی کل‌قوا و مبتنی بر فلسفه و مبانی

عقلانی و مصالح عالیة نیروهای مسلح، پیش‌بینی‌شده که با برخورداری از تخصصی‌ترین مأموریت‌ها، تلاش دارند تا سلامت فکری، معنوی و امنیتی نیروهای مسلح را تأمین نموده و در کنار فرماندهی، در جهت تسهیل و حسن انجام مأموریت‌ها قرار گیرند. (سعیدی شاهرودی، ۱۳۸۶: ۹-۱)

۵. محدودیت‌های شرعی، عرفی و سازمانی نیروهای مسلح ج.ا.ا.:

رهبر معظم انقلاب اسلامی (مدظله‌العالی) در جمع فرماندهان ارتش و مجریان نمایشگاه دستاوردهای ارتش در نوشهر، مقررات حاکم بر محیط‌های نظامی و از جمله نظم و انضباط را مهم خواندند... (بیانات امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در دیدار فرماندهان مسئولین ارتش ج.ا.ا. ۱۳۹۱/۰۶/۲۸).

دل‌خوشی و پشت‌گرمی ملت، به این است که قوای مسلح از ناموس و هستی آن‌ها در برابر اشرار داخلی و طمع ورزان خارجی دفاع می‌کنند. به تعبیر دیگر، نیروهای مسلح نشانه قدرت، غیرت، صلابت، استقلال و علامت زنده‌بودن یک ملت‌اند. به همین ترتیب، سستی و بی‌تفاوتی نیروهای مسلح به معنای نیستی ملت و مملکت است. لذا، اگر چنین نیروی عظیمی با تمام توان و با جوش و خروش به انجام وظیفه پردازد و با بی‌تفاوتی از کنار آن بگذرد، فلسفه وجودی و اهمیت خویش را از دست خواهد داد و چنین وظیفه خطیری، مسئولیت تشکیلات نظامی و انتظامی کشور و انتظارات از آن‌ها را صدچندان می‌نماید و با توجه به این‌که نظم و انضباط، ماهیت وجودی و از شرایط حیاتی و اساسی نیروهای مسلح است. امیر مؤمنان حضرت علی (علیه السلام) فرموده است: «الظفرُ بالحِزْمِ وَالْحِزْمُ بِإِجَالَةِ الرَّأْيِ وَالرَّأْيُ بِتَخْصِينِ الْأَسْرَارِ؛ پیروزی بسته به محکم‌کاری است و آن هم بستگی به اندیشه دارد و اندیشه به نگهداری رازهاست». (نهج‌البلاغه، حکمت ۵۴-۳۴۵).

مطابق آئین‌نامه انضباطی کلیه کارکنان نیروهای مسلح، نظامیان یا اشخاصی که به نحوی در خدمت نیروهای مسلح هستند، موظف به اجرای وظایف خاص نظامی و انتظامی مربوط به حوزه مسئولیت خود بوده و هرگونه تخطی از آن‌ها، مستوجب اعمال مجازات خاص می‌گردد؛ بر این اساس، هرگونه بی‌احتیاطی یا بی‌مبالاتی یا عدم رعایت نظامات دولتی که موجب افشا یا فقدان اسناد نظامی شود؛ لغو یا تغییر یا تمرد از اوامر فرماندهان یا رؤسای مربوطه؛ استفاده غیرقانونی البسه رسمی یا علامات و نشان‌ها و مدال‌های نظامی؛ استفاده از لباس، موقعیت، شغل و کارت شناسایی خود برای مقاصد غیرقانونی؛ عدم رعایت طبقه‌بندی و تغییر غیرموجه طبقه‌بندی اسناد و مدارک،

مذاکرات، تصمیمات و اطلاعات و طرز نگهداری اسناد طبقه‌بندی شده؛ بی‌احتیاطی یا بی‌مبالاتی یا سهل‌انگاری یا عدم رعایت نظامات دولتی به گونه‌ای که موجب افشاء اطلاعات و تصمیمات یا فقدان یا از بین رفتن اسناد و مدارک نظامی گردد؛ ارتباط با اتباع بیگانه و یا تردد به اماکن مربوط به بیگانگان بدون حکم مأموریت یا کسب مجوز از حفاظت اطلاعات یگان؛ عدم آراستگی، نامناسب بودن وضع ظاهری و عدم توجه به نظافت شخصی؛ عدم رعایت ادب، سلسله‌مراتب و احترامات نظامی واداری؛ ورود با لباس نظامی به اماکن عمومی مانند کافه‌تریا، رستوران‌ها، سینماها و دیگر محل‌های مشابه (جز در موارد اجبار از قبیل مسافرت‌ها و مأموریت‌های رزمی؛ عدم رعایت جنبه‌های ظاهری انضباط (حفظ احترامات؛ آراستگی ظاهری؛ دقت در اجرای قوانین؛ مقررات و دستورات) و جنبه‌های معنوی انضباط (ایمان؛ اعتقاد به خدا و مبانی دین مبین اسلام؛ انجام فرایض دینی؛ پایبند بودن به احکام و ارزش‌های اخلاق اسلامی؛ احساس مسئولیت معنوی در قبال نظام، میهن، ملت، قانون و وظایف محوله؛ اعتقاد به منطقی و عادلانه بودن مقررات؛ اعتماد به فرماندهان، روسا، مدیران و همکاران و...؛ مصداق تخلف یا جرم لحاظ گردیده و موجب اعمال مجازات متناسب خواهد شد. (سلیمانی درچه، ۱۳۷۹: ۲۳)

۶. سبک زندگی در نگاه مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی):

بر اساس فرمایش مقام معظم رهبری، راه زندگی درست و سبک زندگی سعادت‌آمیز را قرآن به روی ما باز می‌کند (۱۳۹۱/۰۷/۲۳) و استحکام بخشیدن به ساخت قدرت ملی و اصلاح سبک زندگی هر دو جهاد است. (بیانات امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در دیدار مسئولین نظام، ۱۳۹۲/۵/۱)

جهاد و اصلاح سبک زندگی به ساخت قدرت درونی استحکام می‌بخشد و باعث شکل‌گیری متن تمدن اسلامی می‌شود که بنای داخلی کشور را محکم می‌کند و ساخت اقتدار درونی ملت در درجه‌ی اول باید بایمان صحیح و راسخ، اتحاد آحاد مردم و عمل درست مسئولین کشور و همراهی مسئولان با آحاد مردم و توکل به خدای متعال انجام بگیرد؛ یعنی به کار گرفتن عقل و معنویت و توکل و حرکت و عمل. (بیانات امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در دیدار مسئولین نظام، ۹۲/۶/۲۰)

یکی از عیوب ما و جوامع ما در طول زمان این بوده است که گاهی فرهنگ خود را متأثر می‌کردیم از فرهنگ بیگانگان. کسانی این را در میان جامعه‌ی ما و کشور ما به عمد ترویج کردند؛ ما را سوق دادند به سمت زندگی کسانی که دل‌وجانشان خالی بود از نور معنویت؛ در سبک زندگی، در

کیفیت پوشش، در کیفیت راه رفتن، در کیفیت معاشرت‌ها و ارتباطات اجتماعی. اگر هم کسی به آن‌ها اعتراض کرد، گفتند که دنیا امروز این‌جوری است. (بیانات امام خامنه‌ای^(مدظله‌العالی) در دیدار با نمایندگان مجلس، ۱۳۹۲/۰۴/۱۹)

۷. مفهوم سبک زندگی در نیروهای مسلح مکتبی:

عوامل مؤثر در سبک زندگی اسلامی دو مؤلفه باورهای اسلامی و ارزش‌های اسلامی است. (مصباح یزدی، ۱۳۹۱). سبک زندگی در نیروهای مسلح ارزشی مبتنی بر جهان‌بینی الهی و مبتنی بر سه اصل است: ۱) اعتقاد به خدای یگانه ۲) اعتقاد به معاد و زندگی ابدی برای هر فردی از انسان در عالم آخرت ۳) اعتقاد به بعثت پیامبران توسط خدا برای هدایت بشر به سوی کمال نهایی و سعادت دنیا و آخرت. (مصباح یزدی، ۱۳۸۳: ۳۰)

۸. مؤلفه‌های بعد سازمانی سبک زندگی نیروهای مسلح:

الف) معناجویی در کار:

معناجویی در زندگی از نظر فرانکل یک انگیزش انسانی اولیه است که همه مردم در هر سطحی نیازمند یافتن آن هستند و معناجویی در کار مبتنی بر شاخص‌هایی مانند داشتن نگرش عبادی به کار، احساس معنا در کار و احساس لذت بردن از کار بیان شده که موجب ایجاد انگیزش در انجام بهینه کارها می‌شود. (اسماعیلی، ۱۳۹۳: ۲۳)

ب) فرهنگ سازمانی:

فرهنگ سازمانی را می‌توان در سه بخش "جلوه‌های ظاهری"، "ارزش‌های مورد حمایت" و "باورهای مشترک نهفته" تعریف کرد. منظور از جلوه‌های ظاهری همان مواردی است که هنگام ورود به یک سازمان به چشم می‌آید. در واقع جلوه‌های ظاهری حسی است که هنگام ورود به یک سازمان به ما دست می‌دهد؛ حال چه از نظر ظاهر و پوشش افراد، چه از نظر معماری ساختمان و چه از نظر حال و هوای محیط؛ این بخش از فرهنگ سازمانی ملاک چندان مناسبی برای قضاوت راجع به مجموعه فرهنگ سازمانی نیست چون صرفاً ظواهر را نشان می‌دهد. ارزش‌های مورد حمایت اهداف، استراتژی‌ها و خطوط‌مشی‌هایی است که از جانب کل اعضای یک سازمان یا نهاد مورد پذیرش قرار می‌گیرد، می‌توان گفت ارزش‌های مورد حمایت همان اصول و ارزش‌هایی است که یک سازمان به آن معتقد است و آن را اجرایی می‌کند. در مجموع می‌توان نتیجه گرفت که فرهنگ سازمانی سیستمی از استنباط و درک مشترک است که اعضای یک سازمان یا نهاد نسبت به آن سازمان دارند و همین ویژگی موجب تفکیک سازمان‌ها از یکدیگر می‌شود که شاخص‌هایی

مانند پذیرش ارزش‌های سازمان، همسویی و تعهد به آن‌ها و ترویج آن‌ها را شامل می‌گردد. (اسماعیلی، ۱۳۹۳: ۱۸)

ج) تعاون و کار جمعی:

داشتن روحیه تعاون و کار جمعی در سازمان، اولویت دادن به مصلحت جمع در سازمان و اهتمام به مشارکت در تصمیم‌گیری و همبستگی با دیگران از مهمترین مصادیق و شاخصه‌های تعاون و کار جمعی است کما این که در قرآن کریم نیز نیکوکاری و اعتصام به جبل‌الهی نیز به صورت جمعی مورد تأکید قرار گرفته است؛ « وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ »^۱، یا « وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا »^۲. (قدیری ایبانه، ۱۳۹۱: ۵۱)

د) رعایت انضباط سازمانی:

برای فعالیت تمامی گروه‌های سازمانی وجود انضباط امری ضروری است. اعضای هر گروه باید میل و خواسته‌های شخصی خود را کنترل کنند و برای نفع همگانی، همکاری کنند؛ به عبارتی دیگر آنها باید خودشان را به نحوی منطقی با کدهای رفتاری تدوین شده توسط مدیریت سازمان تطبیق دهند و از این طریق با اهداف سازمانی، سازگاری یابند. در یک سازمان، مهارت در ایجاد یک فضای سالم انضباطی از مهمترین ویژگیهای مسئولان آن سازمان است که رعایت قواعد و مقررات سازمان، اهتمام به مدیریت زمان در سازمان، تمیز و آراسته بودن در محیط کار و رعایت نظافت در آن و اهتمام به برنامه‌ریزی و زمان‌بندی در امور از مهم‌ترین شاخصه‌های این مؤلفه می‌باشند. (حیدری، ۱۳۹۰: ۴۴)

ه) حفظ بیت‌المال:

یکی از عناصر مهم حوزه اقتصاد اسلامی که همواره از ناحیه‌ی زمامداران جامعه نسبت به آن حساسیت ویژه‌ای ابراز می‌شده، پدیده‌ی بیت‌المال است که از آن به 'مال الله' تعبیر شده و متعلق به آحاد مسلمین است و باید در میان آنان تقسیم شده و به مصارف عمومی جامعه برسد که التزام به رعایت بیت‌المال در سازمان، التزام به استفاده صحیح از امکانات و تجهیزات و اهتمام به حذف هزینه‌های غیر ضروری در سازمان از مهم‌ترین شاخصه‌های این مؤلفه می‌باشند. (عابدی، ۱۳۸۵: ۱۲)

۱ سوره مبارکه المائدة/ ۲

۲ سوره مبارکه آل عمران/ ۱۰۳

(و) وجدان کاری:

منظور از وجدان کاری، رضایت قلبی، تعهد و التزام عملی نسبت به وظایفی است که قرار است انسان آن‌ها را به انجام برساند؛ به گونه‌ای که اگر بازرس و ناظری نیز بر فعالیت او نظاره‌گر نباشد، باز هم در انجام وظیفه خود کوتاهی نکند، همچنین وجدان کاری، احساس تعهد داخلی است که به منظور رعایت الزاماتی که در ارتباط با کار مورد توافق قرار گرفته است که اهتمام به تلاش در سودمند نمودن کار، انجام کار بدون نیاز به کنترل خارجی و مسولیت‌پذیری و عجزین شدن با کار از مهم‌ترین شاخصه‌های این مؤلفه می‌باشند. (قدیری ایبانه، ۱۳۹۱: ۵۸)

(ز) اطاعت‌پذیری:

«اطاعت» یعنی تسلیم کردن اراده و مطیع به کسی گویند که اراده خود را تسلیم شخص یا چیزی می‌کند و در سازمان‌های نظامی با شاخصه‌هایی مانند رعایت سلسله مراتب سازمانی، اجرای دستورات مافوق (مطابق با شرع و موازین) و التزام به روابط سالم و انسانی در محل کار قابل سنجش می‌باشد. (بانکی پورفرد، ۱۳۹۳: ۱۱)

(ح) رهبری و مدیریت:

فرآیند نفوذ در دیگران و برانگیختن آن‌ها برای همکاری با یکدیگر در جهت تحقق هدف‌های گروهی را «رهبری» می‌گویند یا می‌توان گفت: رهبری استفاده از فرآیند ارتباطات در موقعیتی خاص برای اعمال نفوذ در میان افراد و جهت دادن آن‌ها به سوی مقاصدی مشخص است که اهتمام به رعایت شایسته‌سالاری، برخورداری از تفکر بسیجی و مدیریت جهادی، اهتمام به ایجاد اعتماد میان کارکنان و مدیران، اهتمام به رفع مشکلات و ایجاد رضایتمندی در سازمان، همسوسازی اهداف فردی کارکنان با اهداف سازمان، اهتمام به تشویق و تنبیه مناسب، اهتمام به اتخاذ سبک رهبری و مدیریتی مناسب، اهتمام به رعایت عدالت در سطح سازمان و اهتمام به بهره‌وری (کارایی و اثربخشی) سازمان از مهم‌ترین شاخصه‌های این مؤلفه می‌باشند. (بانکی پورفرد، ۱۳۹۳: ۱۳)

۹. استحکام ساخت قدرت درونی:**(ا) چرایی استحکام ساخت قدرت درونی نظام:**

اتکا به داخل و نیروی‌های خودی برای توسعه و ساخت قدرت درونی از خواسته‌های دینی ماست که به‌وفور می‌توان برای آن از آیات و روایات استناد کرد. آیاتی نظیر آیه مبارکه نفی هرگونه سبیل و طریقی برای سلطه کفار بر مسلمانان، آیه «وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ

تُرْهَبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ...^۱ و روایاتی چون عزت مؤمن در بی‌نیازی از دیگران است، ملتی که در تأمین مایحتاج اولیه خود وابسته باشد، طعم استقلال و عزت را نخواهد چشید و در راستای ساخت درونی قدرت وابسته به دیگران خواهد بود.

مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) در دیدار با نخبگان در مهرماه سال ۱۳۹۲ می‌فرماید: «پیشرفت آن‌وقتی است که درون‌زا باشد، آن‌وقتی است که متکی به استعداد درونی یک ملت باشد... اگر چنانچه از درون، یک حرکتی، جهش و رشدی به وجود آمد، به یک کشور، به یک ملت، وزن می‌دهد، اعتبار می‌دهد، ارزش می‌دهد، ابهت می‌دهد» (بیات امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در دیدار نخبگان، ۹۲/۰۷/۱۷) و همچنین می‌فرماید: ساخت اقتدار درونی ملت که در درجه اول با ایمان صحیح و راسخ و با اتحاد آحاد مردم و با عمل درست مسئولین کشور و با همراهی مسئولان و آحاد مردم و با توکل به خدای متعال انجام خواهد گرفت؛ یعنی به‌کار گرفتن عقل و معنویت و توکل و حرکت و عمل؛ بلاشک در اوضاع منطقه هم اثر می‌گذارد، کما اینکه تا حالا هم اثر گذاشته است. (بیانات امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در دیدار نخبگان، ۹۲/۵/۱۵)

۲) توصیه دین اسلام به استحکام بخشی ساخت درونی قدرت:

تعالیم عالیّه اسلام، کسب آمادگی برای استحکام بخشی و ایجاد رعب و وحشت در دل دشمنان را در آیه_ وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهَبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ وَأَخْرِينَ مِنْ دُونِهِمْ لَا تَعْلَمُونَهُمُ اللَّهُ يَعْلَمُهُمْ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يُوَفَّ إِلَيْكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تُظْلَمُونَ؛ برای [دفع شر] آنان هر چه توانستید نیرو و اسب‌های بسته آماده کنید تا دشمنان خدا و دشمنان خودتان و مردم دیگری غیر از آنان را که شما آن‌ها را نمی‌شناسید و خدا آن‌ها را می‌شناسد با آن بترسانید؛ و هر چیزی در راه خدا انفاق کنید [پاداش آن] به‌طور کامل به شما پرداخت می‌شود و به شما ستم نخواهد شد^۲، توصیه کرده است.

۳) استحکام ساخت درونی در نگاه مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی):

امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) می‌فرماید: خود را برای تداوم این عزت ملی و اقتدار بین‌المللی آماده نگه‌دارید. همه باید آماده‌باشیم. همه باید برای حفظ ارزش‌های والای ماندگار در طول تاریخ، خود را آماده نگه‌دارند؛ در عرصه علم، در عرصه کار، در عرصه صنعت، در عرصه مدیریت و سیاست و

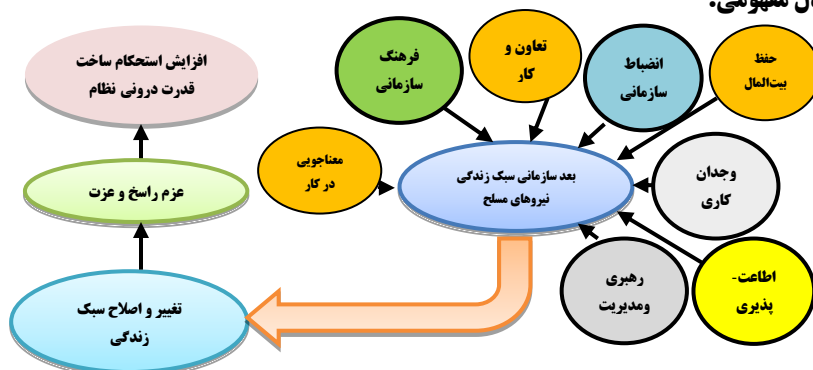
^۱سوره مبارکه انفال/ آیه ۶۰

^۲سوره مبارکه انفال/ آیه ۶۰

در نوک پیکان، برای دفاع ملی، نیروهای مسلح؛ عرصه رزم نظامی. (بیانات امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در دیدار نخبگان، ۹۰/۸/۱۹). حال نظام جمهوری اسلامی این «توانائی» و این «اقتدار ذاتی» را که مستلزم تکیه‌ی بر اقتدار ملی و توان داخلی و نگاه به ظرفیت‌های درونی، اتحاد ملی، توجه به آرمان‌های والای نظام جمهوری اسلامی و عزت ملی را باید به‌منظور استحکام‌بخشی ساخت قدرت درونی مورد توجه قرار دهد (بیانات امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در دیدار نخبگان، ۹۲/۶/۱۸) و باید طبق فرمایش معظم‌له اقتدار درونی خود را در عرصه‌های گوناگون اقتصادی، فرهنگی، سیاسی، حکومتی، معیشتی و مردمی افزایش دهیم. بیانات در دیدار ائمه‌ی جمعه‌ی سراسر کشور عاملی که می‌تواند کشور شمارا در مقابل هر افزون‌طلبی، هر انحصارطلبی، هر تجاوز، هر ماجراجویی و هر بحران‌سازی حفظ کند، استحکام ساخت داخلی نظام است. (بیانات امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در دیدار نخبگان، ۱۳۸۲/۲/۲۲). عاملی که می‌تواند کشور ما را در مقابل هر افزون‌طلبی و انحصارطلبی و یا هر تجاوز حفظ کند، استحکام ساخت داخلی نظام است. بی‌شک در پیشرفت به سمت هدف‌های آرمانی، باید با صبر و توکل و عزم راسخ گام برداشت و این هدف‌ها را دنبال کنیم و چشم به این آرمان‌ها بدوزیم و معظم‌له اشاره به عزم راسخ هم در مسئولین وهم در مردم کردند. (مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی، ۱۳۹۰، ج ۱: ۳۰). با نگاه به فرمایشات گهربار ایشان می‌توان دریافت که افرادی که در جامعه و نیروهای مسلح هستند باید علاوه بر صبر و توکل و عزم راسخ خود را به ایمان، هوشمندی، اعتماد به نفس، تقویت نفس و ایستادگی مزین نمایند بنابراین برای اینکه این ویژگی‌ها را در افراد تقویت کنیم باید متکی بر استعداد درونی باشیم و مسلماً ویژگی‌های فردی را باید احصاء و آن‌ها را تقویت نماییم.

۱۰. مدل مفهومی:

شکل ۱: مدل مفهومی تأثیر عوامل سازمانی سبک زندگی نیروهای مسلح بر استحکام قدرت درونی ج.ا.

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نوع کاربردی- توسعه‌ای بوده و از طریق پژوهش آمیخته با روش توصیفی و استنباطی انجام گرفته است؛ و برای جمع‌آوری اطلاعات از دو روش استفاده شده است:

الف: روش میدانی: در این روش، ابزار جمع‌آوری اطلاعات، انجام مصاحبه و تکمیل پرسشنامه از نمونه آماری خواهد بود.

ب: روش کتابخانه تخصصی: که در این روش از کتاب‌ها و مقاله‌های علمی، آرشیو و سرچ‌های اطلاعاتی موجود و مرتبط به‌ویژه در بخش ادبیات پژوهش استفاده خواهد شد.

برای دستیابی به هدف این پژوهش، از طبقات متعددی پاسخگو شامل؛ شاغلین در ستاد کل نیروهای مسلح، ارتش جمهوری اسلامی ایران، سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، نیروی انتظامی، وزارت دفاع و نهادها (عقیدتی سیاسی و سازمان حفاظت اطلاعات) استفاده شد که با توجه به توزیع حجم نمونه در جامعه آماری این پژوهش، سهم هر یک از عناوین جامعه در جدول ۱ نشان داده شده است.

ردیف	عنوان جامعه	درصد	حجم نمونه
۱	دانش‌آموخته دانا یا شاغل در ستاد کل (محل‌های سرلشگری در سطح ستاد نیرو به بالا)	۱۹٪	۹
۲	اساتید، مدیران و فرماندهان در سپاه (محل‌های سرتیپی در سطح ستاد نیرو به بالا)	۱۹٪	۹
۳	اساتید، مدیران و فرماندهان در ارتش (محل‌های سرتیپی در سطح ستاد نیرو به بالا)	۱۹٪	۹
۴	اساتید، مدیران و فرماندهان در ناجا (محل‌های سرتیپی در سطح ستاد نیرو به بالا)	۱۵٪	۷
۵	اساتید، مدیران در ودجا (محل‌های سرتیپی در سطح ستاد نیرو به بالا)	۱۱٪	۵
۶	کارشناسان آشنا به مسایل فرهنگی و دفاعی در سایر نهادها	۱۷٪	۸
جمع حجم نمونه		۱۰۰٪	۴۷

جدول ۱- حجم نمونه

با توجه به اینکه جامعه آماری در این پژوهش در سطوح مشخصی قرار گرفته‌اند، لذا در پژوهش حاضر از روش نمونه‌گیری هدفمند بهره گرفته شد. منطق نمونه‌گیری هدفمند، عبارت از انتخاب موارد غنی از اطلاعات، یعنی انتخاب مواردی است که امکان مطالعه عمیق را فراهم می‌سازند. (خلیلی شورینی، ۱۳۹۱: ۱۳۲) لازم به توضیح است که در این پژوهش، با تعمق در جامعه آماری، آن‌دسته از اعضای که به حوزه مربوطه آشنایی بیشتری داشتند بطور هدفمند انتخاب گردیدند. از طرفی در این روش نمونه‌گیری بر اساس نسبت‌های تعیین شده و حجم نمونه، انتخاب جامعه نمونه صورت پذیرفت. (دلاور، ۱۳۸۶: ۹۴)

همچنین در این پژوهش، محقق برای حصول به داده‌های مورد نیاز، از پرسشنامه در دو مرحله و استفاده از طیف لیکرت بهره برد. ابتدا با توزیع پرسشنامه یکم و استفاده از مفاهیم حاصل از مطالعه منابع و مدل مفهومی، اقدام به جمع‌آوری اطلاعات از جامعه خبرگی به منظور اطمینان از صحت اطلاعات نمود. در پرسشنامه مذکور که از نوع بسته^۱ یا منظم بود پاسخ‌دهندگان قادر بودند، انتخاب خود را با علامت مشخص نمایند. پس از تعیین مفاهیم اصلی، طی پرسشنامه دوم ارتباط بین مؤلفه و عوامل مؤثر در استحکام ساخت درونی قدرت در بین جامعه نمونه مورد ارزیابی قرار گرفت.

برای تعیین روایی این پژوهش از روش استانداردسازی پرسشنامه با استفاده از طیف لیکرت استفاده شد. در سنجش میزان روایی پژوهش، از اعداد ۱ تا ۵ استفاده شده است که عدد ۱ به معنی فاقد اهمیت و عدد ۵ به معنی ارتباط خیلی زیاد است. در همین راستا با مراجعه به تعدادی از خبرگان (ده نفر) مرتبط با مؤلفه‌های اصلی، جهت بررسی روایی متغیرهای پژوهش اقدام شد. نتیجه نهایی با توجه به عدد مبنا (۲/۵) محاسبه گردید. به این ترتیب، در صورتیکه میانگین حسابی اعداد به دست آمده مربوط به مفهوم و یا متغیر مورد سنجش، مساوی و یا بیش از عدد مبنا بود، تأیید و در غیر این صورت، رد شد. در نتیجه، روایی شاخص‌های سبک زندگی در نیروهای مسلح به تأیید خبرگان رسید. برای آزمون پایایی پرسش‌نامه‌ها از ضریب آلفای کرونباخ^۲ استفاده شد. در نهایت ضریب آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه دوم، عدد ۰٫۹۷۴، بدست آمد که با توجه به بزرگتر بودن این عدد نسبت به ۰٫۷۵، پایایی پرسشنامه دوم مورد تأیید قرار گرفت.

^۱Close Response Question

^۲Cronbach Alpha

جدول-۲: پایایی پرسش نامه با استفاده از آزمون گاتمن

تجزیه و تحلیل و یافته‌های تحقیق

ردیف	مؤلفه	رتبه‌بندی فریدمن
۱	حفظ بیت‌المال	۱۸,۰۲
۲	اطاعت‌پذیری	۱۶,۹۴
۳	وجدان‌کاری	۱۶,۵۰
۴	رعایت انضباط سازمانی	۱۶,۰۵
۵	فرهنگ سازمانی	۱۵,۸۱
۶	تعاون و کار جمعی	۱۵,۶۷
۷	معناجویی در کار	۱۵,۶۶

جدول-۳: رتبه‌بندی مؤلفه‌ها با آزمون فریدمن

ردیف	مؤلفه‌ها	شاخص‌ها	خیلی زیاد (درصد)	زیاد (درصد)	میانگین MEAN	وزن نرمال شده	وزن مؤلفه
۱	معناجویی در کار	نگرش عبادی به کار	۶۰,۳	۳۱	۴,۵۲	۰,۰۳۱۰۰۷	۰,۰۹۱۸۵۵
		احساس معنا در کار	۵۰	۳۹,۷	۴,۴۰	۰,۰۳۰۱۸۴	
		احساس لذت بردن از کار	۶۲,۱	۲۴,۱	۴,۴۷	۰,۰۳۰۶۶۴	
		جمع میانگین‌ها			۱۳,۳۹		
۲	فرهنگ سازمانی	پذیرش ارزش‌های سازمان	۶۳,۸	۲۹,۳	۴,۵۷	۰,۰۳۱۳۵۰	۰,۱۲۳۶۸۶
		همسویی با ارزش‌های سازمان	۶۰,۳	۲۹,۳	۴,۵۰	۰,۰۳۰۸۷۰	
		تعهد به ارزش‌های سازمان	۵۳,۴	۴۱,۴	۴,۴۸	۰,۰۳۰۷۳۳	
		ترویج ارزش‌های سازمان	۵۵,۲	۳۷,۹	۴,۴۸	۰,۰۳۰۷۳۳	
		جمع میانگین‌ها			۱۸,۰۳		
۳	تعاون و کار جمعی	داشتن روحیه تعاون و کار جمعی در سازمان	۶۰,۳	۳۹,۷	۴,۶۰	۰,۰۳۱۵۵۶	۰,۰۹۲۹۵۳
		اولویت دادن به مصلحت جمع در سازمان	۵۶,۹	۳۶,۲	۴,۵۰	۰,۰۳۰۸۷۰	
		اهتمام به مشارکت در تصمیم‌گیری و همبستگی با دیگران	۵۱,۷	۴۱,۴	۴,۴۵	۰,۰۳۰۵۲۷	
		جمع میانگین‌ها			۱۳,۵۵		

ردیف	مؤلفه‌ها	شاخص‌ها	خیلی زیاد (درصد)	زیاد (درصد)	میانگین MEAN	وزن نرمال شده	وزن مؤلفه
۴	رعایت انضباط سازمانی	رعایت قواعد و مقررات سازمان	۶۷,۲	۲۷,۶	۴,۶۲	۰,۳۱۶۹۳	۰,۱۲۴۳۰۳
		اهتمام به مدیریت زمان در سازمان	۵۵,۲	۳۷,۹	۴,۴۸	۰,۳۰۷۳۳	
		تمیز و آراسته بودن در محیط کار و رعایت نظافت در آن	۵۶,۹	۳۷,۹	۴,۵۲	۰,۳۱۰۰۷	
		اهتمام به برنامه‌ریزی و زمان‌بندی در امور	۵۱,۷	۴۶,۶	۴,۵۰	۰,۳۰۸۷۰	
		جمع میانگین‌ها			۱۸,۱۲		
۵	حفظ بیت‌المال	التزام به رعایت بیت‌المال در سازمان	۸۴,۵	۱۳,۸	۴,۸۳	۰,۳۳۱۳۴	۰,۰۹۶۱۷۷
		التزام به استفاده صحیح از امکانات و تجهیزات	۶۷,۲	۳۱,۲	۴,۶۴	۰,۳۱۸۳۰	
		اهتمام به حذف هزینه‌های غیرضروری در سازمان	۵۸,۶	۳۷,۹	۴,۵۵	۰,۳۱۲۱۳	
		جمع میانگین‌ها			۱۴,۰۲		
۶	وجدان کاری	اهتمام به تلاش در سودمند نمودن کار	۶۳,۸	۳۲,۸	۴,۶۰	۰,۳۱۵۵۶	۰,۰۹۳۹۱۳
		انجام کار بدون نیاز به کنترل خارجی	۶۲,۱	۳۲,۸	۴,۵۷	۰,۳۱۳۵۰	
		مسئولیت‌پذیری و عین شدن با کار	۵۳,۴	۴۴,۸	۴,۵۲	۰,۳۱۰۰۷	
		جمع میانگین‌ها			۱۳,۶۹		
۷	اطاعت‌پذیری	رعایت سلسله مراتب سازمانی	۶۲,۱	۳۱	۴,۵۲	۰,۳۱۰۰۷	۰,۰۹۴۱۸۸
		اجرای دستورات مافوق (مطابق با شروع و موازین)	۶۲,۱	۳۱	۴,۵۵	۰,۳۱۲۱۳	
		التزام به روابط سالم و انسانی در محل کار	۷۲,۴	۲۲,۴	۴,۶۶	۰,۳۱۹۶۸	
		جمع میانگین‌ها			۱۳,۷۳		
		جمع کل میانگین‌ها			۱۰۴,۵۳		

جدول-۴: وزن نرمالیزه شاخص‌ها

ردیف	شاخص	میانگین رتبه (آزمون فریدمن)
۱	التزام به رعایت بیت‌المال در سازمان	۲۰,۲۷
۲	اهتمام به رعایت شایسته سالاری	۱۸,۰۴
۳	التزام به روابط سالم و انسانی در محل کار	۱۷,۹۶
۴	التزام به استفاده صحیح از امکانات و تجهیزات	۱۷,۵۳

ردیف	شاخص	میانگین رتبه (آزمون فریدمن)
۵	اهتمام به ایجاد اعتماد میان کارکنان و مدیران	۱۷,۴۵
۶	اهتمام به رعایت عدالت در سطح سازمان	۱۷,۳۱
۷	رعایت قواعد و مقررات سازمان	۱۷,۲۸
۸	اهتمام به تلاش در سودمند نمودن کار	۱۷,۲۲
۹	اهتمام به اتخاذ سبک رهبری و مدیریتی مناسب	۱۷,۱۷
۱۰	اهتمام به رفع مشکلات و ایجاد رضایتمندی در سازمان	۱۷,۱۵
۱۱	اهتمام به بهره وری (کارایی و اثربخشی) سازمان	۱۷,۱۲
۱۲	داشتن روحیه تعاون و کار جمعی در سازمان	۱۶,۸۴
۱۳	برخوردراری از تفکر بسیجی و مدیریت جهادی	۱۶,۸۱
۱۴	پذیرش ارزش های سازمان	۱۶,۶۷
۱۵	انجام کار بدون نیاز به کنترل خارجی	۱۶,۵۳
۱۶	همسوسازی اهداف فردی کارکنان با اهداف سازمان	۱۶,۵۱
۱۷	اجرای دستورات مافوق (مطابق با شرع و موازین)	۱۶,۴۷
۱۸	رعایت سلسله مراتب سازمانی	۱۶,۴۰
۱۹	نگرش عبادی به کار	۱۶,۳۹
۲۰	اهتمام به حذف هزینه های غیر ضروری در سازمان	۱۶,۲۶
۲۱	تمیز و آراسته بودن در محیط کار و رعایت نظافت در آن	۱۶,۰۲
۲۲	احساس لذت بردن از کار	۱۶,۰۰
۲۳	همسویی با ارزش های سازمان	۱۵,۸۷
۲۴	مسئولیت پذیری و عجزین شدن با کار	۱۵,۷۵
۲۵	اهتمام به برنامه ریزی و زمان بندی در امور	۱۵,۴۸
۲۶	اهتمام به مدیریت زمان در سازمان	۱۵,۴۲
۲۷	اولویت دادن به مصلحت جمع در سازمان	۱۵,۴۱
۲۸	تعهد به ارزش های سازمان	۱۵,۳۴
۲۹	ترویج ارزش های سازمان	۱۵,۳۴
۳۰	اهتمام به مشارکت در تصمیم گیری و همبستگی با دیگران	۱۴,۷۲

ردیف	شاخص	میانگین رتبه (آزمون فریدمن)
۳۱	اهتمام به تشویق و تنبیه مناسب	۱۴,۶۷
۳۲	احساس معنا در کار	۱۴,۵۸

جدول-۵: رتبه‌بندی شاخص‌های بُعد سازمانی

نتیجه‌گیری

سبک زندگی اسلامی هم رفتاری و هم شناختی است، از جهت «سبک»، به رفتار می‌پردازد لیکن با شناخت‌ها و عواطف ارتباط مستقیم ندارد، و از جهت آن‌که «اسلامی» است، نمی‌تواند بی‌ارتباط با عواطف و شناخت‌ها باشد؛ بر این اساس، در سبک زندگی اسلامی، باید علاوه بر رفتارها، حداقل‌هایی از شناخت و عواطف اسلامی را نیز لحاظ نمود. در سبک زندگی از دیدگاه روان‌شناسی، جامعه‌شناسی، علوم پزشکی و... فقط به رفتار نگاه می‌شود؛ در واقع، در سبک زندگی اسلامی، می‌توان رفتارها را به مهره‌های متعددی تشبیه کرد که نه تنها به خود آن مهره‌ها، بلکه به آنچه سبب ارتباط آن‌ها باهم می‌شود و همانند نخ تسبیح در تمام آن‌ها وجود دارد، نیز می‌پردازد لذا حتی رفتاری مثل نماز، اگر اعتقاد به خدا و معاد را پشتوانه خود نداشته باشد، رفتار اسلامی محسوب نمی‌شود.

در نظام اسلامی نیروهای مسلح به‌عنوان مدافع نظام اسلامی و ارزش‌های الهی و حصار جامعه معرفی شده‌اند؛ در نظام جمهوری اسلامی ایران نیز موضوع نیروهای مسلح از نظر اعتقادی مورد توجه قرار گرفته است؛ زیرا مبنای حکومت ایران، اعتقادات اسلامی است و یکی از تفاوت‌های اساسی حکومت اسلامی با سایر نظام‌های سیاسی، امور نظامی آن است؛ نیروهای مسلح در جمهوری اسلامی ایران از جایگاه ویژه و برجسته‌ای برخوردار هستند و باید از بالاترین معیارها و استانداردهای ارزشی در باور، بینش، نگرش و گرایش فردی، خانوادگی، مدیریتی، ساختار و سازمان و نظامات نیز برخوردار باشند و سبک زندگی آنان باید برگرفته از مبانی، اصول، برنامه و الگوهای دینی باشد چراکه یکی از بنیان‌هایی که در استحکام ساخت قدرت درونی نظام مؤثر است، سبک زندگی اسلامی نیروهای مسلح است. بر اساس فرمایش مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)، راه زندگی درست و سبک زندگی سعادت‌آمیز را قرآن به روی ما باز می‌کند و استحکام بخشیدن به ساخت قدرت ملی و اصلاح سبک زندگی هر دو جهاد است، جهاد و اصلاح سبک زندگی به ساخت قدرت درونی استحکام می‌بخشد و باعث شکل‌گیری متن تمدن اسلامی می‌شود که بنای

داخلی کشور را محکم می‌کند و ساخت اقتدار درونی ملت در درجهٔ اول باید با ایمان صحیح و راسخ، اتحاد آحاد مردم و عمل درست مسئولین کشور و همراهی مسئولان با آحاد مردم و توکل به خدای متعال انجام بگیرد.

یکی از ابعاد سبک زندگی نیروهای مسلح، بعد سازمانی یعنی سبک زندگی‌ای است که قابلیت، ظرفیت و قدرت فرد نظامی را در انجام دادن وظایف سازمانی ایجاد و تقویت نماید که در خلال مطالعات انجام‌شده در این پژوهش و بررسی پاسخ‌های ارائه‌شده توسط خبرگان و صاحب‌نظران در بعد سازمانی به پرسش‌های مطروحه، تأثیرگذارترین مؤلفه‌ها بر سبک زندگی نیروهای مسلح به ترتیب اهمیت مؤلفه «حفظ بیت‌المال» با میانگین رتبه فریدمن ۱۸,۰۲ بیشترین تأثیر و سپس مؤلفه‌های «اطاعت‌پذیری»، «وجدان کاری»، «رعایت انضباط سازمانی»، «فرهنگ سازمانی»، «تعاون و کار جمعی» و نهایتاً «معناجویی در کار» با میانگین رتبه فریدمن ۱۵,۶۶ کمترین تأثیر را در بعد سازمانی سبک زندگی نیروهای مسلح به خود اختصاص داده‌اند و جهت اصلاح سبک زندگی نیروهای مسلح، باید متناسب با اهمیت مؤلفه‌های بعد سازمانی آن‌ها، نسبت به برنامه‌ریزی و اصلاح مؤلفه‌ها، اقدام نمود تا این اصلاح سبک زندگی، منجر به تقویت انسجام قدرت درونی و استحکام ساخت درونی قدرت نظام جمهوری اسلامی ایران شود.

در راستای تقویت انسجام قدرت درونی و استحکام ساخت درونی قدرت نظام جمهوری اسلامی ایران پیشنهاد می‌گردد الگوهای راهبردی بر اساس الگوی سبک زندگی ایرانی اسلامی در کلیه نظامات نیروهای مسلح اعم از مدیریت منابع انسانی (گزینش، تربیت و آموزش، سازمان‌دهی، تشویقات و تنبیهات، ارزیابی عملکرد، انتصابات و مشاغل، حقوق و مزایا و رهایی) و...، تدوین‌شده و در مرحله اول در مراکز گزینش نیروهای مسلح سازوکارها و تمهیدات لازم پیش‌بینی شود تا از این طریق ورودی نیروی مسلح با سبک زندگی اسلامی سازمان‌یابد؛ همچنین لازم است مراکز آموزشی، متون آموزشی، محتوا و نوع آموزش‌های نیروی مسلح بر اساس الگوی اصلاح سبک زندگی سامان داد شده و کلیه قوانین و مقررات، نظامات سازمان‌دهی، ترفیعات، تشویقات و تنبیهات، انتصاب و...، بر اساس آموزه‌های سبک زندگی ایرانی اسلامی، موردبازنگری قرار گیرند و در نهایت مبتنی بر نتایج حاصله و به‌منظور اجرایی کردن الگوی سبک زندگی ایرانی اسلامی در نیروی مسلح، پیشنهاد می‌گردد نظامنامه و دستورالعمل‌های تخصصی و اجرایی مبتنی بر الگوی ارائه شده، تدوین و مبنای عمل قرار گیرد. ان‌شاء...

فهرست منابع

- قرآن کریم، ترجمه آیت‌ا... مکارم شیرازی (۱۳۸۳)، قم: نشر دارالکتب الاسلامیه.
- نهج البلاغه، ترجمه محمد دشتی، چاپ هفتم (۱۳۸۵)، قم: نشر الهادی.
- امام خمینی (رحمه‌الله علیه)، صحیفه نور، چاپ سوم (۱۳۸۲)، تهران، دفتر حفظ و نشر آثار حضرت حضرت امام خمینی (رحمه‌الله علیه).
- امام خامنه ای (مدظله العالی)، مجموعه بیانات
- اسماعیلی، مهدی (۱۳۹۳). فرهنگ سازمانی مبتنی بر معنویت و معناجویی در کار. تهران: نشر مدیر.
- بانکی پورفرد، امیرحسین (۱۳۹۳). سر دلبران. چاپ ششم. اصفهان: نشر حدیث راه عشق.
- حیدری، حمیدرضا (۱۳۹۰). انضباط در سازمان و راهکارها. تهران: نشر رهپو.
- خلیلی شورینی، سیاوش (۱۳۹۱). روش‌های پژوهش آمیخته با تأکید بر بومی‌سازی. تهران: دانش پژوه.
- دبیرخانه مجلس شورای اسلامی (۱۳۸۸). مجموعه قوانین. تهران: دبیرخانه مجلس شورای اسلامی.
- دشتی، محمد (۱۳۸۹). اخلاق نظامی از دیدگاه نهج البلاغه. تهران: امیرالمؤمنین.
- دلاور، علی (۱۳۸۵). مبانی نظری و عملی پژوهش در علوم انسانی و اجتماعی. تهران: انتشارات رشد.
- دلاور، علی (۱۳۸۶). روش تحقیق پیشرفته (طراحی مدل). تهران: دانشگاه عالی دفاع ملی.
- سعیدی شاهرودی، علی (۱۳۸۶). سازمان‌شناسی نیروهای مسلح. تهران: مجتمع آموزش عالی شهید محلاتی.
- سلیمانی درچه، مهدی (۱۳۷۹). نظام بین‌الملل ارتش و سیاست. تهران: دانشگاه شهید بهشتی.
- عابدی، محمد (۱۳۸۵). چهل حدیث بیت‌المال. تهران: نشر حوزه.
- قدیری ایبانه، محمدحسن (۱۳۹۱). روحیه کار جمعی در اسلام. تهران: نشر شفاف.
- کاویانی، محمد (۱۳۹۲). «سبک زندگی و ابزار سنجش آن». قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
- مصباح‌یزدی، محمدتقی (۱۳۸۳). در پرتو ولایت، قم: مؤسسه پژوهشی امام خمینی (رحمه‌الله علیه).
- مصباح‌یزدی، محمدتقی (۱۳۹۱). پنجاه‌های امام صادق (علیه‌السلام)، قم: مؤسسه پژوهشی حضرت امام خمینی (رحمه‌الله علیه).
- مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (۱۳۹۰). حدیث ولایت. تهران: مؤسسه پژوهشی فرهنگی انقلاب اسلامی.

